

Atentát na Heydricha – pohled z Londýna II.

Přípravy a důsledky 27. května 1942 v denících Ivo Ducháčka

PAVEL ŽÁČEK

V předchozím čísle byly publikovány úryvky z deníku osobního tajemníka prezidenta E. Beneše Eduarda Táborského¹ jako zkrácená verze edice dokumentů s podtitulem *Přípravy a důsledky 27. května 1942 v denících čs. exilové reprezentace*. Do textu nebyly z prostorových důvodů zařazeny výňatky z deníku Ivo Ducháčka², které zveřejňujeme na tomto místě.

V podstatě identický osud jako Táborského memoáry měla první část vytištěných, ale nevydaných Ducháčkových pamětí, popisujících běh událostí od 2. března 1939 do 8. července 1940³, jež vycházely ze strojopisné verze deníku, zachovaného z období od 13. března 1939 až do 9. dubna 1945.⁴

Editovaná kolekce osmi deníkových záznamů (z období 27. května až 16. června 1942) zachycuje první reakce na atentát mezi exilovými představiteli, vybrané ohlasy britských médií a změnu čs. propagandy vůči Protektorátu Čechy a Morava.

1942, 27. května – 16. června 1942

Středa 27. května. Podle anglických novin má Anglie tisíce noc zatemnění.

Za to – světlo z Prahy. Dnes ráno byl spáchán atentát na Heydricha.

[..]

Čtvrtek 28. května. Noviny na prvních stranách oslavují český atentát na Heydricha.

Československé jméno je po dlouhé době zase všude na prvním místě.

[..]

Sobota 30. května. Rušivý tón v obecném obdivu k Čechům zaznamenává Evening Standart, který vyslovuje přesvědčení, že atentát provedli Němci, nepřátelé Heydrichovi a přátelé Himmlerovi. Ostatně prý myšlenka atentátu neodpovídá generální linii československého odporu, která je daleko organisovanější, opatrnější a proto snad také účinnější. Večer mluví nestydatě v Praze Hácha. Prohlašuje, že bez Beneše by byl v Čechách požehnaný klid a že Beneš je nepřítel č. 1.

Neděle 31. května. Sunday Times má konečně ještě jinou verzi o původcích atentátu na Heydricha: čeští parašutisté. Je to, možná, pravda – ovšem pro světovou veřejnost je lépe věc představovat tak, jak plamen odporu českého lidu a ne jako úspěšnou akci agentů poslaných Benešem a Moravcem z Londýna.

Popravy dosahují čísla 82.

[..]

Úterý 2. června. U nás na večeri Moravec. Naznačuje, že když jednoho z útočníků na Heydricha doprovázel na letišti, ujišťoval ho parašutista, že něco pěkného dá prezidentovi k narozeninám. Byl to Heydrich?

[..]

1 Srov. ŽÁČEK, Pavel: Atentát na Heydricha – pohled z Londýna. Přípravy a důsledky 27. května 1942 v denících Eduarda Táborského. *Paměť a dějiny*, 2012, č. 2, s. 70–84.

2 Ivo Ducháček (27. 2. 1913 Prostějov – 1. 3. 1988 Kent), od 1936 zpravodaj Lidových novin v Paříži, 1940–1945 úředník exilového ministerstva zahraničních věcí, 1945–1948 poslanec za Čs. stranu lidovou, předseda zahraničního výboru Národního shromáždění, šéfredaktor týdeníku *Obzory*, od 1948 v exilu v USA, člen Rady svobodného Československa, profesor politických věd na New York College a spolupracovník Hlasu Ameriky.

3 DUCHÁČEK, Ivo: *Čekali na válku. Československý odboj v zahraničí za druhé války světové, díl I.* Nakladatelství Universum, Praha 1948. Jeden výtisk publikace je uložen in: *Hoover Institution Archives* Stanford, Collection Ivo Duchacek, box 1.

4 Tamtéž, box 19, folders 1940–41, 1942, 1943, 1944–45.

Pondělí 8. června. Večer je u nás dr. Kraus⁵ a plk. Bártík⁶. Dr. Kraus rozvíjí teorii, že atentát na Heydricha znamená úplný zlom. Že za strašného teroru lidé nejdříve ze strachu budou prchat do lesů, později – když už byli vsadili všechno na jednu kartu – budou vybíhat z lesů k přeпадům, aby se zmocnili potravin, budou dynamitovat vlaky atd.

Události v Praze, dvoustá poprava, to vše vyjasňuje mnoho nesouladů mezi námi týkající se poměru k do-movu a háčovštině. V poslední době se přiosťily – zejména na poradách nočních komentátorů – rozpory o to, zda máme vyzývat k aktivnímu odporu nebo (nikoliv). Mladí a komunisté byli spíše pro výzvy ke konkrétním sabotážím. Celkový tón: nedělá se dost. Drtina⁷ naproti tomu odmítal výzvy a za správný tón pokládal jakési poklepání na ramena: co děláte, dobře děláte, a sami nejlépe víte, jak si počínat. Dr. Ripka udal střední směr-nici: Nevyzývat ke konkrétním sabotážím, ale žádat aktivisaci. Ani s tím Drtina nesouhlasil. K tomu přistupoval rozpor v poměru k Háchovi. Nesmělo se na něho útočit. Dr. Beneš příliš dlouho říkal Angličanům, že ho Hácha a vláda v Praze poslouchají. Drtina nacházel pro každou Háchovu zbabělost omluvné slovo. Komunisté a mladší komentátoři byli pro ostřejší tón proti Háchovi, tvrdíce, že jemu se nemůže nic stát, kdyby se postavil proti německému teroru.

Atentát na Heydricha, masakry a Háchova řeč, kde označil Beneše za původce atentátu a kde řekl, že by u nás doma byl klid, kdyby nebylo Beneše, to vše vyčistilo značně ovzduší mezi námi. Sám Drtina teď dokonce navrhuje, aby se Češi při zatýkání bránili – to navrhovali na základě moskevského vysílání komunisté asi před měsícem a bylo to Drtinou velmi příkře odmítnuto.

[...]

Středa 10. června. Molotov⁸ u presidenta. [...]

Večer v rozhlasě strašlivá zpráva o osudu Lidice na Kladensku. [...] Hned telefonuji panu presidentovi, který dává tuto instrukci: 1. Vyzdvihnout hrůzu tohoto barbarství. 2. Zdůraznit, že bude potrestáno. 3. Vyzvat, aby český lid sepi-soval už teď ty, kdož budou jistě potrestáni. S Honzou celý večer telefonujeme Drtinovi, Moravcovi, anglickým novinám, s odposlouchávací službou, s drem Ripkou a jinými – a v této nervosní atmosféře rodí se náš půlnoční bulletin.

[...]

Úterý 16. června. [...]

My připravujeme vládní usnesení o trestu za Lidice a všechny ostatní německé zločiny. V Praze a Brně Němci dále popravují. Frank dal ultimatum do čtvrtka – nenajdou-li se útočníci do čtvrtka, bude snad ještě horší teror. To působí na usnášení vlády, v níž se proti sobě stavějí dvě skupiny: bojovná s Ripkou, Bečkem⁹, Stránským¹⁰ a Šrámkem¹¹ v čele a zaleknutá vedená Nečasem¹², Feierabendem¹³ a Lichnerem.¹⁴ [...]

Ivo Ducháček byl před vypuknutím II. světové války zpravodajem Lidových novin v Paříži
Foto: NA

5 Jaroslav Kraus (1894-?), přednosta informačního odboru ministerstva zahraničních věcí.

6 Plk. Josef Bártík (1897-1968), přednosta obranného zpravodajství II. odboru MNO. Srov. KREISINGER, Pavel: *Brigádní generál Josef Bártík. Zpravodajský důstojník a účastník prvního i druhého československého odboje*. ÚSTR, Praha 2011, s. 87-88.

7 Prokop Drtina (1900-1980), politický referent Kanceláře prezidenta republiky, člen Právní rady a komentátor BBC. Srov. DRTINA, Prokop: *Československo můj osud. Kniha života českého demokrata 20. století. Svazek I., kniha II - Emigraci k vítězství*. Melantrich, Praha 1991, s. 606-609.

8 Vjačeslav Molotov, vl. jménem Vjačeslav Michajlovič Skrjabin (1890-1982), lidový komisař zahraničních věcí.

9 Ján Bečko (1889-1972), ministr sociální péče.

10 Jaroslav Stránský (1884-1973), ministr spravedlnosti a člen Státní rady v Londýně.

11 Jan Šrámek (1870-1956), předseda čs. exilové vlády v Londýně.

12 Jaromír Nečas (1888-1945), ministr hospodářské obnovy, člen Státní rady v Londýně.

13 Ladislav Karel Feierabend (1891-1969), ministr financí exilové vlády. Srov. FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky II*. Atlantis, Brno 1994, s. 203-205.

14 Ján Lichner (1897-1979), ministr zemědělství, člen Státní rady v Londýně.